

Pripombe k protestniškim aktivnostim v Genovi s pogledom v prihodnost

1. Gibanja proti neoliberalistični globalizaciji in v podporo drugačni, na solidarnosti temelječi globalizaciji so dosegla prelomnico. Vse od Seattla so si sledila z naraščajočo hitrostjo in bila vedno bolj uspeha. Dogodki v Genovi julija 2001 so mobilizirali več kot 200.000 udeležencev, na to spominjata tudi naslov prispevka Waldena Bella, posvečenega Socialnemu forumu v Genovi: Naslednja postaja na protiglobalistični poti: Genova in zadnji CD Manu Chaa: Proxima estacion: esperanza (Naslednja postaja: upanje).

2. Kriza legitimnosti, ki v tem času pesti G8, Mednarodni denarni sklad (MDS), Svetovno banko in Svetovno trgovinsko organizacijo (STO), je tako velika, da se bodo morali odreči takim bahavim srečanjem. V prihodnje se bodo srečevali v manjšem številu in na krajih, ki so za proteste čim bolj nedostopni. STO se bo novembra 2001 sestala v Dohi v Katarju. G8 se bodo leta 2002 sestale v odročni vasici v kanadskem Skalnem gorovju. Svetovna banka je že morala odpovedati srečanje, ki naj bi junija 2001 potekalo v Barceloni, redno letno srečanje z MDS, načrtovano za začetek oktobra v Washingtonu, pa bo sprožilo obsežne demonstracije, zato bo najbrž eno zadnjih takih srečanj.

3. Tisti, ki trdijo, da vladajo svetu, nimajo namena popuščati vse številčnejšim protestnikom. Da bi se zoperstavili protestniškim gibanjem, uporabljajo dve taktiki. Na eni strani povečujejo nasilnost represivnega aparata in razširjajo negativno podobo protestnikov, češ da niso zares reprezentativni in da niso sposobni ponuditi uresničljivih alternativ, hkrati pa premišljeno zamenjujejo miroljubno večino gibanja z majhnimi nasilnimi skupinami. Po drugi strani si poskušajo prisvojiti posamezne dele gibanja, zlasti nevladne organizacije.

¹ Eric Toussaint, predsednik COCADA, Odbora za odpis dolgov tretjega sveta, avtor knjige Denar ali življenje! Tiranija globalnih financ (1999) in znanstveni sodelavec univerze v Liegeu, je bil eden izmed govorcev na Socialnem forumu v Genovi. Spletna stran: <http://users.skynet.be/cadtm>.

4. Kot je dejal diktator Napoleon Bonaparte: "Z bajoneti lahko narediš vse, samo sedeti na njih ne moreš." (To je Gramsci prevedel na manj trivialen način, ko je govoril o hegemoniji in potrebnosti konsenza za zagotavljanje stabilnosti sistema.) Dve desetletji so se lahko zagovorniki neoliberalizma, vključno z Reaganom, Bushem starejšim in Margaret Thatcher, zanašali na pristno soglasje in določeno mero legitimnosti v očeh večine dela prebivalstva razvitih držav. To se je še okrepilo z implozijo vzhodnega bloka in s tako imenovano globalno zmago kapitalizma, pa tudi po zaslugi legitimnosti, ki je izšla iz zalivske vojne. Od leta 1997 pa se kopičijo vzroki za izgubo legitimnosti: zaporedne krize v ključnih državah na obrobju (jugovzhodna Azija, Brazilija, Argentina, Rusija, Turčija), neuspeh multilateralnega sporazuma o naložbah, polomija na milenijskem vrhu v Seattlu, kriza na trgu vrednostnih papirjev, upočasnjevanje gospodarske rasti v industrializiranih državah, svetovna revščina, kakršne ne pomnimo v zadnjih petdesetih letih (in v kateri so ženske bolj prizadete od moških), uničevanje okolja in obnovljena oboroževalna tekma. Kriza legitimnosti in pomanjkanje soglasja povečujeta potrebo po iskanju alternativnih rešitev in pojasnjujeta naraščajoči uspeh protestnih gibanj. Ponavljajoče se zatekanje k policijskemu nasilju in vedno več žrtev tega nasilja (vključno z ustreljenimi protestniki) bodo še globlje spodkopali legitimnost institucij, ki trdijo, da vodijo neoliberalistično globalizacijo.

5. V protestniškem gibanju se staplja več pozitivnih prvin. Najprej je tu zblíževanje različnih združenj družbenih gibanj (Via Campesina, ATTAC, Svetovni pohod žensk, posamezni sindikati, skupine za razmislek,² kot so World Forum for Alternatives, Focus on the Global South, gibanja za odpis dolgov, kot sta Jubilee South, CADTM-COCAD). Zblíževanje je privedlo do skupne agende, ena takih je skupna izjava družbenih gibanj ob koncu Svetovnega socialnega foruma v Portu Alegre januarja 2001. Nadalje, gibanje plete mrežo na globalni ravni, čeprav je ta mreža manj razvita na nekaterih področjih, kot so Afrika, vzhodna Evropa in Kitajska. In tretjič, vse več mladih čuti, da so neposredno prizadeti, pripravljeni so se vključiti, čeprav se tudi tu pojavljajo razlike med predeli sveta: mladi v severni Ameriki in južni Evropi so bolj radikalni kot drugod.

6. Omenil sem že spoj prizadevanj, da bi si ta gibanja prisvojili, in na drugi strani povečano represijo, ki poskuša vzeti polet protestom. Oglejmo si prizadevanja za prisvojitvev. Pobudniki teh so v glavnem posamezne vlade in Svetovna banka. V državah tretjega sveta in tudi v industrializiranih državah gre v osnovi za poteze, ki poskušajo zmanjšati veljavo civilni družbi z izvajanjem programov strukturnega prilagajanja, na novo poimenovanih Listine za strategijo zmanjševanja revščine. Omeniti velja tudi naraščajoče število mednarodnih srečanj v

² angl. *reflection groups*

Washingtonu in drugod, ki naj bi bila namenjena boju proti revščini, z letalskimi vozovnicami in dnevnicami za vse udeležence. Igrri so se pridružile tudi nacionalne in multinacionalne korporacije: spomnimo se samo pobude Svetovna pogodba, ki je združila Generalno skupščino ZN, številne multinacionalke in nekatere nevladne organizacije (Ženeva, maj 2000), ali pa skupne deklaracije belgijskih nevladnih organizacij in multinacionalk, ki delujejo v Belgiji. Druge primere lahko najdemo v spogledovanju Tonyja Blaira s kampanjo Jubilee 2000 (sedaj ji sledi Kampanja za odpis dolga), v pogojni finančni pomoči belgijske vlade projektom nevladnih organizacij med belgijskim predsedovanjem EU in v podpori, ki jo je civilnim gibanjem po Portu Alegre in Genovi izražal Jospin, sedanji francoski predsednik vlade in kandidat za francoskega predsednika.

7. Italijanske oblasti so (po švedskih v Göteborgu) dale prednosti drugi poti: uporabile so strategijo konfrontacije in nasilja. Bati se je, da bodo tudi druge vlade padle v skušnjava, da bi jima sledile. Kako se bo odzvala Busheva administracija, ko se bosta konec septembra in v začetku oktobra sestala Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad? Kakšen bo odnos belgijske vlade ob Evropskem vrhu sredi decembra v Bruslju? V vsakem primeru bo prišlo do kombinacije represije in prizadevanj za prisvojitvev teh gibanj.

Slika 9. Evropski socialni forum: "Drugačna Evropa je mogoča!" Firenze, 7. november 2002

8. Vrnimo se k odnosu italijanskih oblasti. Ustvarili so napeto ozračje, s katerim so poskušali zmanjšati udeležbo na genovskih demonstracijah, lokalnemu prebivalstvu so celo svetovali, naj med zasedanjem vrha G8 zapusti mesto. Prebivalce so zastraševali s pomočjo medijev, ki so večinoma pod Berlusconijevim nadzorom. Približno polovica prebivalcev je mesto zares zapustila, 80 % trgovin in lokalov pa je bilo štiri dni zaprtih.

Najvidnejši znak njihove strategije je bila postavitve tri metre visoke ograje okrog rdeče cone (zgodovinsko središče mesta, kjer je potekal vrh G8): dostop je bil omejen le na tiste, ki so lahko dokazali, da tam živijo, policijo in oborožene sile ter seveda udeležence vrha G8. Italijanske oblasti so odklonile sodelovanje s Socialnim forumom Genove, ki je v debatah in demonstracijah povezoval več kot 1000 skupin.

V petek, 20. julija, medtem ko so udeleženci vrha G8 šele prihajali, se je okoli 50.000 protestnikov odločilo, da se pomaknejo bliže rdeči coni. Policija je to priložnost izrabila in v silovitem nasilnem izpadu velikega dela sil, ki so šteje 20.000 mož, napadla Bele kombinezone (Tute bianche), skupino, ki v miroljubni državljanski nepokorščini združuje več kot 5000 mladih, in Cobas, ljudski sindikalni odbor. Tako je triindvajsetletnega Genovčana Carla Giulianija ustrelil dvajsetletni karabinjer in ga umoril. Giuliani je pred navalom policijskih sil pograbil gasilni aparat in ga najbrž hotel vreči v policijski terenski avtomobil, policist pa ga je iz neposredne bližine ustrelil.

Italijanske oblasti so namerno ustvarile napeto ozračje, ki je vodilo v nasilje, in sprejele ukrepe, ki so zviševali verjetnost, da bodo policisti streljali na ljudi. Tako so, na primer, zbrale 20.000 mož, pripravljenih na spopad s protestniki, jih opremile s strelnim orožjem in jim ukazale, naj napadajo nasilne skupine.

Tragičnim dogodkom navkljub se je naslednji dan, 21. julija 2001, okoli 200.000 protestnikov zbralo na pohodu po genovskih ulicah v znak nestrinjanja s politiko G8. Tudi tokrat je bilo policiji ukazano, naj z nezaslišanim divjaštvom napade protestnike na koncu spreveda. Na prizorišču je ostalo na stotine okrvavljenih ljudi.

Ob polnoči – medtem ko so se demonstracije končale ob petih popoldan – so policijske protiizgredniške enote, ki prejemajo ukaze neposredno iz Rima, divjaško vdrle v koordinacijski in tiskovni center Socialnega foruma Genove in v bližnjo šolo, v kateri je spalo okoli sto novinarjev alternativnih medijev. Policisti so, uradno išoč orožje, ki naj bi bilo tam skrito, namerno udrihali po vsakem, ki jim je prišel pod roko, ne glede na to, ali je bedel ali spal, ciljali pa so v glavo in obraz. V bolnišnico so morali odpeljati 63 ljudi.

V šolo sem prišel kakih deset minut po napadu. Skupaj z drugimi pričami smo videli opotekajoča se telesa z zatečenimi in okrvavljenimi obrazi, ki jih je odvažalo na ducate rešilnih avtomobilov. Skupaj z drugimi sem telefoniral čim večim or-

ganizatorjem in predstavnikom mednarodnega tiska. Množica policistov je zaprla dostop do šole in dve uri ni vanjo mogel vstopiti nihče, ne poslanci, ne odvetniki, medtem ko so bili ranjenci še vedno notri. Oblasti so šele po pritiskih mednarodnih medijev, ki so precej hitro prišli na prizorišče, ponovno dovolile vstop ob pol treh zjutraj.

Intenzivnost protestnih aktivnosti, ki so sledile, je ohrabrujoča. V torek, 24. julija, se je na demonstracijah proti policijskemu nasilju v Italiji zbralo okoli 300.000 ljudi (100.000 v Milanu).

Ne uporaba strelnega orožja, ki je privedla do smrti protestnika, in ne policijski napad na sedež Socialnega foruma nista bila nesrečna spodsrljaja. Za njima so stali odločevalci na najvišjih policijskih in političnih ravneh in bi za to morali odgovarjati pred sodiščem.

9. Prisotnost manjših nasilnih skupin na zadnjih demonstracijah (Göteborg, Genova) pomeni resen problem za večino demonstrantov, ki so zavezani miroljubnim protestom. Te skupine, imenovane črni blok, razbijajo okna in zažigajo avtomobile, bančna predstavništva in sedeže multinacionalnih korporacij. Metode, ki jih uporabljajo, so v nasprotju z interesi gibanja. Najsi so blizu demonstracij ali znotraj njih, ko izzivajo policijske sile, ogrožajo vse udeležence in dajejo policistom povod za napade na miroljubne protestnike. Mnogokrat smo videli policijske enote, ki so nehale preganjati črnblokovce, da bi napadle miroljubne skupine. Kot po pravilu se je črni blok, zahvaljujoč svoji mobilnosti zaradi majhnega števila članov (in v nekaterih primerih po zaslugi policijskih sil), z lahkoto umaknili policijskim naskokom.

Med demonstracijami v Genovi so policijske sile sistematično sodelovale v provokativnih akcijah nekaterih črnblokovcev ali pa jih koordinirale. Na fotografijah in posnetkih, objavljenih v italijanskih medijih, tudi bolj konservativnih, kot sta La Stampa in Corriere della Serra, lahko vidimo policiste, ki so bodisi zakrinkani kot člani črnega bloka in/ali pa se tiho pogovarjajo s člani teh skupin. Pri tem se poraja vprašanje infiltracije.

Naše gibanje, ki poziva k drugačnemu svetu, bo moralo najti izvirno rešitev tega novega problema. Državljanom bo moralo zagotoviti pravico, da svobodno demonstrirajo, vključno s tistimi, ki zahtevajo pravico do državljske nepokorščine. V tem pogledu bomo morali biti pozorni na uradne represivne sile in tudi na črnblokovce, ki so pravzaprav del te iste strategije konfrontacije. To pa ne bo lahko.

10. V okviru belgijskega predsedovanja EU mora biti zagotovljena pravica do svobodnega protestiranja v mestih, v katerih bodo potekali uradni dogodki, to se še posebej nanaša na Bruselj 14. in 15. decembra. Prav tako mora belgijska vlada zagotoviti svobodo gibanja ljudem iz tujine, ki se želijo udeležiti protestov. Še

več, vlada se mora zavezati, da bo vsaj po septembru 2001 resno sodelovala z organizatorji protestov, da bi zagotovili varnost miroljubnim protestnikom. Tudi organizacije, ki so vključene v demonstracije, morajo sodelovati, da bi vzpostavile učinkovito zaščito.

11. Protestniško gibanje poganja vse jasnejše spoznanje, da voditelji G8 in multilateralne institucije, ki jih nadzirajo, vodijo politiko, ki je v nasprotju s koristmi človeštva kot celote, sramotno politiko, ki je oblika nezavednega kolektivnega samomora. To spoznanje se opira na sosledje odločitev, ki so bile sprejete na mednarodnih srečanjih, in vodi k pojmovanju upora, ki je popolnoma upravičen. Razumljivo je tudi, da bi moral tako pojmovan upor v nekaterih primerih prevzeti obliko državljanske nepokorščine ali celo odkritega nasilja. Upor bo vzplamtel povsod, kjer se bodo zbrali tvorci te smrtonosne politike. To velja tako za odsotnost nasilja na demonstracijah ob srečanjih, kakršna so bila ta v organizacijo UNCTAD v Bangkoku februarja 2000, ZN v Ženevi junija 2000 in UNCTAD v Bruslju maja 2001, kot za silovite izbruhe nezadovoljstva, kadar se srečujejo G8, Mednarodni denarni sklad, Svetovna banka in Svetovna trgovinska organizacija.

12. Odločitve, sprejete na zadnjem srečanju G8, bodo le še bolj podžgale tako pojmovan upor. Tako je tudi edino prav. Pri okoljskih problemih sta si Bush in Berlusconi ponovno izgovorila, da ne bosta izpolnila niti obvez iz Kiota, ki so minimalne. Na področju nove oboroževalne tekme si je Bush izbral boljši položaj za uresničitev protiraketnega ščita (NMD-TND). Blair je potrdil svojo podporo in Putin je izjavil, da se je približal ameriškim stališčem. Kar pa se tiče boja proti mednarodnim denarnim špekulacijam – o tem pa nič.

Glede odpisa dolgov ni bil sprejet noben blažilni ukrep. Morali bi se zavedati, da – vse od najbolj posredne napovedi odpisa dolgov – dolgovi tretjega sveta vztrajno naraščajo (glej prilogo). Sporazum, ki ga predlagajo revnim državam, je v nasprotju s koristmi prebivalstva: večja trgovinska odprtost, več privatizacije.

Iniciativi, ki ju včasih predstavljajo kot prijazni ali velikodušni, sta v resnici naravnost škandalozni. O Pobudi za Afriko se govori že več kot petnajst let. Doslej ni bila izpolnjena še nobena resolucija ZN, nobena resolucija o manj razvitih državah. To odkrito priznavajo mnogi organi ZN, kot sta UNCTAD in FAO.

Kar se tiče 1,3 milijarde dolarjev, namenjenih za boj proti aidsu, tuberkulozi in malariji v tretjem svetu: to ni nič drugega kot subvencija farmacevtskim korporacijam, saj bo denar šel za nakup zdravil z blagovno znamko, medtem ko bi bilo moč proizvajati generična zdravila v prizadetih državah z mnogo manjšimi stroški. Financial Times je 23. julija o predlogu iz Genove objavil tole: skrupulozno služi interesom ameriških farmacevtskih družb, ki so uspešno lobirale državne poglavarje. V primerjavi z 9 milijardami dolarjev, za katere vsako leto zaprosi

nezahtevna Svetovna zdravstvena organizacija, se zdi znesek 1,3 milijarde, razdeljen na več let, naravnost smešen.

Številke povedo največ: 500 milijard dolarjev je vsota, ki jo države G8 letno porabijo za svoje vojaške izdatke (od tega samo ZDA porabijo skoraj 300 milijard).

13. Poleg protestov bo naše gibanje, katerega eno od gesel je "Drugačen svet je mogoč", še naprej oblikovalo alternativne rešitve in širilo globalno mrežo vse številčnejših skupin. Naša naslednja srečanja bodo v Ciudad México od 12. do 14. avgusta 2001 na povabilo skupin ATTAC, Via Campesina, CUT (Brazilija) in Focus on Global South (Tajska); v Liègu (Belgija) 22. in 23. septembra 2001 na Kongresu evropskih državljanov, h kateremu je pozval ATTAC; drugi Svetovni socialni forum v Portu Alegre februarja 2002 in mnoga druga.

PRILOGA

Zagotovitev osnovnih človekovih potreb in prekinitev začaranega kroga dolgov

V Splošni deklaraciji o človekovih pravicah (25. člen) je zapisano: "Vsakdo ima pravico do takšne življenjske ravni, ki zagotavlja njemu in družini zdravje in blaginjo, vključno s hrano, obleko, stanovanjem, zdravniško oskrbo in potrebnimi socialnimi storitvami. (...) Vsakdo ima pravico do izobraževanja, dela in socialne varnosti ..."

Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ki ga je podpisala večina držav članic ZN, zagotavlja: "Države imajo pravico in dolžnost, da oblikujejo ustrezne razvojne politike, s katerimi stalno izboljšujejo blaginjo prebivalstva v celoti in vsakega posameznika, na podlagi njihove svobodne, aktivne in pomembne udeležbe v razvoju in poštene delitve koristi, ki iz tega izhajajo".

Odbor ZN za ekonomske, socialne in kulturne pravice si obveznosti iz pakta razlaga takole: "Država članica, v kateri velikemu številu posameznikov primanjkuje hrane, osnovne zdravstvene nege, primernih oblačil in bivališč ter osnovne izobrazbe, ne izpolnjuje obveznosti, zapisanih v paktu."

Temu navkljub in navkljub dejstvu, da se je celotno svetovno bogastvo od leta 1960 povečalo za osemkrat, mora danes vsako drugo človeško bitje preživeti z manj kot dvema dolarjema na dan, vsak tretji nima dostopa do elektrike, eden od štirih živi z manj kot dolarjem na dan, vsak peti nima dostopa do čiste pitne vode, vsak šesti je nepismen, vsak sedmi odrasli in vsak tretji otrok pa trpi zaradi podhranjenosti.

Program ZN za razvoj in UNICEF ocenjujeta, da bi bilo 80 milijard dolarjev na leto v naslednjem desetletju dovolj, da bi slehernemu človeškemu bitju zagotovili osnovno šolanje, osnovno zdravstveno nego, zadostno hrano, pitno vodo in higieno, sleherni ženski pa še ginekološko in porodniško nego.

80 milijard dolarjev je približno štirikrat manj, kot so nerazvite države porabile za odplačilo zunanjega dolga, je približno četrtnina obrambnega proračuna ZDA, je 9 % svetovnih vojaških izdatkov, je 8 % denarja, ki ga na leto na svetu porabijo za oglaševanje, je polovica premoženja štirih najbogatejših ljudi na svetu. Dan-današnja revščino bi lahko s tem denarjem izkoreninili.

Ne moremo pričakovati, da bi lahko z zakoni trga in dobička zadovoljili osnovne potrebe 1,3 milijarde ljudi, ki nimajo pitne vode, in 2 milijardi anemikov, ki nimajo dovolj kupne moči.

Samo odločne javne politike lahko v vsakem času zagotovijo zadovoljitev osnovnih življenjskih potreb za vse. Zato morajo imeti javne oblasti na voljo politična in finančna sredstva, da bodo lahko izpolnjevale obveze do državljanov.

Slednjim mora biti zagotovljeno, da lahko v popolnosti uresničujejo pravico, da igrajo odločilno vlogo v političnem življenju države. Da bi to dosegli, je potrebno vzpostaviti učinkovite sodne mehanizme in ekonomske politike v dinamiki participativne demokracije. Zgled participativnega proračuna, kot je v veljavi v Porto Alegre od zgodnjih devetdesetih let naprej, bi morali prevzeti širše po svetu in iz njega črpati navdih za izvirne politike radikalne demokracije.

Uresničevanje Splošne deklaracije o človekovih pravicah in Pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah mora podpreti močno družbeno in državljansko gibanje.

Najprej je potrebno ustaviti odtekanje bogastva, ki ga pomeni odplačilo dolgov. Nato je potrebno zagotoviti različne vire financiranja za socialno pravičen in ekološko trajnosten razvoj. In končno, oddaljiti se moramo od zastarelega razmišljanja, ki vodi v začaran krog zadolženosti, od poneverb in ropanja lokalnega bogastva do odvisnosti od finančnih trgov in vnaprej pogojevanih posojil mednarodnih finančnih ustanov.

Pretrganje peklenskega začaranega kroga dolgov

Prvaki neoliberalistične globalizacije nam govorijo, da morajo dežele v razvoju (kamor štejejo tudi države vzhodne Evrope) poplačati svoj zunanji dolg, če hočejo biti deležne stalnega pritoka sredstev.

V resnici vse od zadolževalne krize leta 1982 finančni tokovi tečejo od periferije k centru, in ne v nasprotni smeri, kot bi nas radi prepričali voditelji mednarodnih finančnih ustanov. V zadnjih dveh desetletjih je prišlo do prenosa ogromnega bogastva iz periferije v center. Dodatni mehanizem odplačevanja dolgov je postal močna podpora prejšnjim mehanizmom (nepravično trgovanje, izkoriščanje naravnih in človeških virov, beg možganov, odtekanje dobička k materinski družbi itd.). Od leta 1982 so države periferije upnikom nakazale sredstva v nekajkratni višini Marshallovega plana³ (lokalna kapitalistična elita pa je na poti posnela provizijo).

Nujno je sprejeti stališče, ki je v nasprotju z uradnim diskurzom: zunanji javni dolg tretjega sveta je treba odpisati. Podroben pogled razkrije, da je dolg tretjega sveta neznamenit v primerjavi z zgodovinskim, socialnim in ekološkim dolgom bogatih severnih držav. V letu 2001 znaša celotni dolg držav tretjega sveta (države nekdanjega Vzhodnega bloka niso vštete) približno 2100 milijard dolarjev (od tega je približno 75 % javnega dolga), to je le majhen delež celotnega svetovnega dolga, ki znaša več kot 45.000 milijard dolarjev (samo skupni javni in zasebni dolg ZDA znaša 22.000 milijard dolarjev).

Če bi državam tretjega sveta odpisali celoten zunanji javni dolg, ne da bi upnikom izplačali odškodnino, bi to zanje pomenilo izgubo pičlih 5 % njihovih portfeljev. Na drugi strani bi prebivalstvu tretjega sveta, osvobojenemu vsaj bremena dolga, ta vsota pomenila veliko, saj bi jo lahko porabili za izboljšanje zdravstva, izobraževanja, ustvarjanje novih delovnih mest. V resnici predstavlja poplačilo zunanjega javnega dolga tretjega sveta izdatek 200 do 250 milijard dolarjev na leto, kar je dva- do trikrat večji znesek, kot bi ga po izračunu ZN potrebovali za zadovoljitev osnovnih potreb.

Nekateri trdijo, da bi odpis dolgov vodil do trajne izključenosti iz dostopa do tokov mednarodnega kapitala. Nobena resna študija zgodovine krize zadolževanja tega ne potrjuje.

Med koncem 18. stoletja, ko so ZDA odpisale dolgove britanski kroni, in koncem 20. stoletja, ko je bil leta 1991 odpisan del poljskega dolga, je prišlo do mnogih odpisov dolgov, brez neugodnih posledic v dostopnosti zunanjega zasebnega financiranja.

Prav nasprotno, zgodovinski predhodniki odpisa dolgov so pokazali prednosti. Poglejmo si, na primer, odpis 51 % nemškega vojnega dolga leta 1953, kar je znatno prispevalo k nemškemu gospodarskemu okrevanju.

Obstajajo tudi drugi zgodovinski primeri: ruski državni dolg leta 1918, vojni dolgovi Velike Britanije in Francije, dolgovi južnoameriških držav po zlomu newyorške borze leta 1929 ... Vse te države so po odpisu dolgov doživele občuten gospodarski razvoj.

³ Marshallov plan (1948–1951) je duhovni otrok ameriške administracije pod predsedstvom Harryja Trumana, ki se je imenoval Program za obnovo Evrope. Kasneje so ga poimenovali po takratnem državnem sekretarju Georgesu Marshallu, ki je bil zadolžen za izvajanje. Med aprilom 1948 in decembrom 1951 so ZDA šestnajstim evropskim državam odobrile pomoč v obliki posojil v vrednosti 12,5 milijard dolarjev. Cilj Marshallovega plana je bil olajšanje ponovne izgradnje Evrope, ki je bila razdejana v drugi svetovni vojni. Če upoštevamo, da je 1 dolar leta 1948 danes vreden 6,28 dolarja, bi bila vrednost Marshallovega načrta v letu 2001 78,5 milijard dolarjev. Če bi sešteli vsa poplačila dolgov dežel tretjega sveta v letu 1999, kar zneso 300 milijard dolarjev (vir: Svetovna banka, 2000), so samo to leto upnikom iz razvitih držav izplačale štirikratni znesek Marshallovega plana. Po istem izračunu so od leta 1980 prebivalci tretjega sveta svojim upnikom z zahoda izplačali 43 Marshalovih planov (več kot 3.450 milijard dolarjev).

Nadalje, ta grožnja večini držav tretjega sveta ne pomeni kaj dosti, saj že leta nimajo skoraj nobenega dostopa do tega kapitala. V UNDP ugotavljajo, da ima le 25 držav v razvoju dostop do zasebnega trga vrednostnih papirjev, posojil komercialnih bank in naložb v portfelje (UNDP, 1999, str. 31). Povedati je treba, da UNDP med te države vključuje tudi države vzhodne Evrope, tako je po njihovi opredelitvi vseh držav v razvoju 180.

Po podatkih Združenih narodov je 48 najmanj razvitih držav s skoraj 600 milijoni prebivalcev v letu 1999 prejelo le 0,5 % tujih neposrednih naložb (Foreign Direct Investments, FDI), ki so namenjene državam v razvoju. V resnici se delež teh sredstev v zadnjih treh letih stalno zmanjšuje, medtem ko razvite države dobijo 80 % sredstev.

Za peščico držav tretjega sveta z dostopom do mednarodnega kapitala (štiri države – Kitajska, Brazilija, Mehika in Tajvan – so leta 1998 prejele več kot 50 % tujih neposrednih naložb) pomeni 80 % vložka tujih neposrednih naložb pridobitev že obstoječih poslov z multinacionalkami iz razvitih držav. To gotovo ne pripomore k ustvarjanju novih delovnih mest, ampak ravno nasprotno.

Ti posli pomenijo tudi izgubo nacionalnega nadzora nad proizvodno infrastrukturo, da ne omenjamo nestanovitne in špekulativne narave drugih kapitalskih tokov (kar je eden od koristnih naukov finančnih kriz v devetdesetih letih).

Omejevanje tovrstnih tokov ne bi prav nič škodilo gospodarstvom teh držav. Predlagamo, da se ti neproduktivni in celo škodljivi tokovi nadomestijo z alternativnimi viri financiranja, s tem pa bi znatno zmanjšali tudi odvisnost od finančnih trgov in odredb Bretton Woods.